

Opstallen - Weiden

Symposium License to produce voor melkveehouders
24 april 2012, Dronten

Ir. Q.G.W. (René) van den Oord
sr. adviseur strategie & bedrijfsontwikkeling
LTO Noord Advies
(qgwvandenoord@ltonoordadvies.nl)

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- Beweiding en systemen
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- Economie
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

Stichting Weidegang (missie)

- Weidende koeien geven het typische Nederlandse landschap een extra dimensie:
 - *Dat was vroeger zo*
 - *Dat is nu nog steeds zo*
 - *Dat beeld voor de toekomst behouden*

Stichting Weidegang (doel)

Stimuleren & ondersteunen weidegang:

- *Stimuleren: melkveehouders begeleiden bij een bewuste keuze (opstallen – weiden, weiden)*
- *Ondersteunen: maatschappelijke belangstelling voor 'zichtbaarheid van koe in de wei' concretiseren door financiële ondersteuning (een + bij weidegang)*

Ook adviesgesprek?

- Financiële eigen bijdrage: € 125,- (excl Btw)
- Maak een afspraak via:

 www.stichtingweidegang.nl

Stichting Weidegang is een initiatief van:

Partijen die de activiteiten van de stichting ondersteunen:

Bij de stichting zijn adviseurs aangesloten vanuit:

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- Beweiding en systemen
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- Economie
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

Beweiding in Nederland

Beweiding van aantal melkkoeien in Nederland

Jaar	Geen beweiding	Overdag	Dag en nacht
1995	8	48	45
2000	10	52	38
2005	20	55	32
2010	25	55	20

Beweiding in Nederland per regio (CBS 2010)

Regio	Dag en nacht	Overdag	Op stal
Noordelijk weidegebied	22	54	24
Oostelijk en centraal	9	66	25
Westelijk weidegebied	46	46	8
Zuidelijk weidegebied	8	51	41
Overig Nederland	23	47	30

Grotere koppels/AMS en beweiding

- 100 tot 150 mk → 78 % weidegang
- Koppels > 150 mk → 66 % weidegang

- Bedrijven met AMS → 50 % weidegang

(LEI, Koe & Wij 2008;
aantal uren niet geregistreerd)

Trends bij beweiding (CLM, Koe&Wij)

- Bij bedrijfsovername weidegang ter discussie
- Als de koppel groter wordt, komt er vaker ook een melkrobot
- Huiskavel wordt relatief kleiner/veebezetting hoger bij bedrijfsontwikkeling
- In het Noorden relatief grootste huiskavel per bedrijf

Internationale en nationale inventarisatie

project kengetallen weidegang
eind 2011 – eind 2012, WLR i.o.v. Stichting Weidegang

Waar zit de zorg van de veehouder? – top 5

1. Wat doet het weer?
2. Hoe houd ik melkproductie constant?
3. Hoe regel ik de arbeid bij weiden?
4. Hoe plan ik maaien en weiden? (het is wel moeilijk... inschaarmoment, blokgruote, grasaanbod, koppelgruote...)
5. Hou houd ik controle?

Waar zit de zorg van de veehouder? – overig

- Mijn koppel groeit, het wordt steeds moeilijker
- Kan weidegang bij AMS wel?
- Heb ik voldoende en goed grasaanbod?
- Hoe krijg ik zoveel mogelijk gras in de koeien?
- Kan het wel uit? (kostbaar land, minder opbrengst)

WAT IS NODIG?

Wat is nodig? Vanuit inventarisatie!

- Voorlichting en training (jonge) veehouders
 - *Ervaringen delen*
 - *Vergelijkingscijfers*
- Apparaten om grasgroei te meten (leuke), GPS
- Communicatie (stoer, hip): weidegang is voor blijvers
- Kengetallen/tools
- Ontzorgen → project eind 2012 afgerond

Voorbeeld: Rapid pasture meter (NZ) op Zegveld

- *Grashoogte met light and optical sensors*
- *Vertaling naar droge stof per ha*

Rapid pasture meter

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- **Beweiding en systemen**
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- Economie
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

Wat is beweiding?

- Lopen, grazen, etc.
- Melkvee
- Droge koeien
- Jongvee
- Kalveren

• Voorjaar, zomer en najaar?

© R. Schotanus

Wat is beweiding? (2)

Onder natuurlijke omstandigheden graast een kudde in korte tijd een gebied kaal en trekt dan verder. Het huidige systeem van stripgrazen ofwel kort omweiden sluit het meest aan op de natuurlijke begrazing: Kort en intensief. Door de vorm van bek, tong en lippen zijn herkauwers in staat vegetatie kort bij de grond af te grazen. Grassen zijn uitstekend aangepast aan dit graasgedrag.

Graslandsignalen (2009)

Definitie weidegang

Gedurende minimaal 120 dagen tenminste 6 uur per dag in een kalender jaar bij melkvee.
(bron: Stichting Weidegang)

Partieel beweiden:
25% van de rundveestapel aanwezig op een melkveebedrijf minimaal 120 dagen tenminste 6 uur per dag in een kalenderjaar.
(bron: FrieslandCampina)

Onbeperkt

Beperkt

GRASLANDGEBRUIKSSYSTEMEN

Zomerstalvoeding

Summerfeeding

Weiden en verkaveling

- Tot 5 melkkoeien per ha huiskavel goed mogelijk
 - *Tot 2-3 mk onbeperkt weiden*
 - *Tot 4-5 beperkt weiden*
- Vanaf 5 melkkoeien per ha huiskavel, mogelijk
 - *Zeer beperkt weiden, Standweiden*
 - *Knelpunten bij wisselende grasgroei*
- 10 mk per ha huiskavel, weiden wordt uitloop

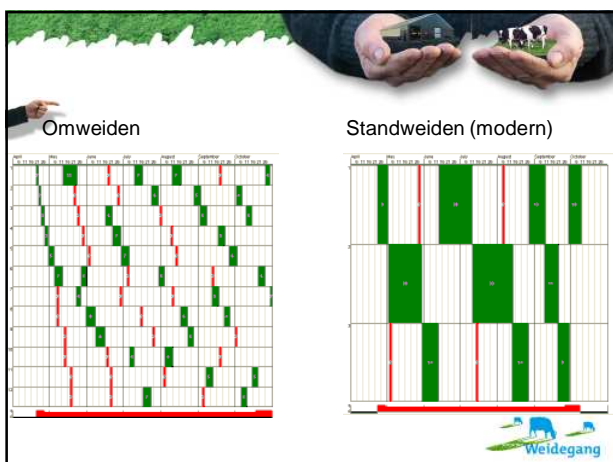

Systemen van beweiding

- Werk consequent, kies een systeem en voer dat uit...
- Omweiden
- Standweiden (modern)
- Stripgrazen/Rantsoenbeweiden
- Siësta beweiden/nacht weiden
- Rotatiebeweiden

Omweiden

- Aanbod bepaald
- Sturen met maaien en bijvoeding
- Extensiever
- Bewerkelijk door veel wisselingen
- Minimaal 10 percelen
- 0-6 dagen...
- Iedere week maaien?
- Inscharen bij 1700 kg ds
- Licht hogere opbrengst

Standweiden (modern)

- Bijgroei bepaald
- Sturen met bijvoeding of oppervlakte
- Intensief met veel bijvoeding
- Arbeidsbesparing
- 1-3 blokken
- 2-6 weken...
- Vast moment maaien!
- Inscharen bij 900 kg ds
- Constant rantsoen

Plussen en minnen weidesystemen

	Gras opbrengst	Verlies	Smaak	N-benut	Arbeid
Omweiden	+	0	0	0	+
Standweiden	-	-	0	0	++
Stripgrazen	++	++	++	+	-
Siësta	+	+	0	++	--
Rantsoen	+	+	+	0	0

Weiden met een robot

- Met een beweidingsbox
- Houd de koe in beweging
 - *Goede koerouting*
 - *Hogere bijvoeding, structuur*
 - *Klauwen gezond*
 - *Steeds een positieve prikkel in voer of gras*
- Iets minder melkingen mag (2.8 → 2.5?)
 - *Overcapaciteit*
- Routine in tijden en voeren, gewenning
 - *Laat de koe los...*
 - *Tot 1000 meter is mogelijk*
- Vaak standweiden of stripweiden

Weiden met een grote koppel

- Gewoon doen!
 - *Wat is een grote koppel*
- Alles groter...effecten ook...
 - *Als het mis gaat*
- Goed kavelpad en drinkwater
- Voldoende grasaanbod
- Koppel splitsen...
 - *Hoog/laag, jong/oud of vers/oud*
- Sneller omweiden bij vertrapping
- Niet jagen
 - *Koeien zelf laten lopen*

Voorspelbare beweiding

- Welk systeem kies je
- Hoe consequent wil je zijn
- Leer de koe en het jongvee weiden
- Koe aanpassen aan beweidingssysteem
- Hoog aandeel weidegras is makkelijker
- Planning en voorraadbeheer loont
- Constant systeem, voorkom variatie

Voorspelbare beweiding (2)

Constant systeem

- Modern standweiden
 - Iedere dag hetzelfde
 - Bijbemesten
- Snel omweiden
 - Per (halve) dag stripweiden
 - Rantsoen beweiden
 - Budgetbeweiden
- 3-8 dagen omweiden is lastig compromis, mits overgangen geleidelijk verlopen
 - Combinatie percelen
 - Innovaties

Voorkom de laatste dag

Combinatie van systemen door het jaar

- Start in voorjaar met standweiden
 - Beperkt aantal uren
- Na de eerste snede vorm van omweiden
 - Tot juli dag en nacht weiden indien mogelijk
 - Evt. nacht weiden bij hitte
 - Geleidelijke overgangen...
 - Bijvoeren
- Najaar sneller omweiden of grotere percelen
 - Veel maaien
 - Rotatie beweiden of alles open
 - Zo lang de bodem toelaat

Informatie en Ondersteuning

Achtergrondinformatie/literatuur

- Handboek
- www.koewij.nl

Tools

- Beweidingswijzer, Graasvisie
- Economie- en arbeidtool (koewij)

Adviseurs

- Adviseur van Stichting Weidegang via www.stichtingweidegang.nl

Weiden vs Opstallen

MIJN afwegingen: **Economie**

- *Kosten: krachtvoer, voederwinning, loonwerk, machines, diergezondheid, huisvesting, ...*
- *Opbrengsten: meerprijs melk, toeslagen, gehalten, ...*
- *Bedrijfsituatie: grondsoort, verkaveling, stalsysteem, melksysteem, mestopslag*

Weiden vs Opstallen

MIJN afwegingen: **Arbeid**

- *Hoeveelheid: op welke tijden, hoeveelheid uren, arbeidspieken*
- *Soort arbeid: leuk werk, gemakkelijk werk, vereiste kwaliteiten, fysiek zwaar werk*
- *Organisatie van arbeid: planning, voorspelbaarheid, invloed/controle, management*

Weiden vs Opstallen

MIJN afwegingen: **Maatschappelijke waarden**

- *Omgeving: relatie familie, vrienden, buren en dorpsbewoners, uitstraling in omgeving*
- *Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO): cultuur historisch landschap, maatschappelijk draagvlak, duurzaamheid, dierenwelzijn*
- *Beleid en markt: in hoeverre heeft jouw keuze invloed / gevolg op het toekomstig beleid?*

Weiden vs Opstallen

MIJN afwegingen: **Persoonlijke waarden**

- *Welk werk past het best: wat past bij je karakter, wat geeft je een kick, voldoening, plezier*
- *Het beroep veehouder zijn: wat hoort een boer te doen, hoe behoort je je koeien te houden, geeft aanzien*
- *Jezelf als mens: wat zou je doen als je er niet van hoeft te leven, waarden, gewoonten, gezin, opvattingen*

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- Beweiding en systemen
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- **Economie**
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

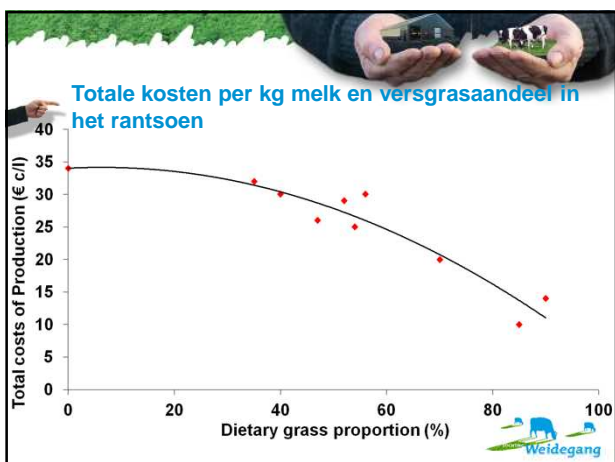

Economie Weiden - Opstallen

- **Voer** (hoeveelheid, kwaliteit (energie, eiwit))
 - *Ruwvoer*
 - *Krachtvoer*
- *Veekosten (veearts, fokkerij)*
- *Gewaskosten (kunstmest, zaaizaad, gewasbescherming)*
- *Overige tk (strooisel, afrastering)*
- **Bewerkingskosten**
 - *Loonwerk*
 - *Eigen mechanisatie*
 - *Arbeid*
- *Overige ntk (huisvesting, mestafvoer)*

Netto grasopbrengst en -benutting

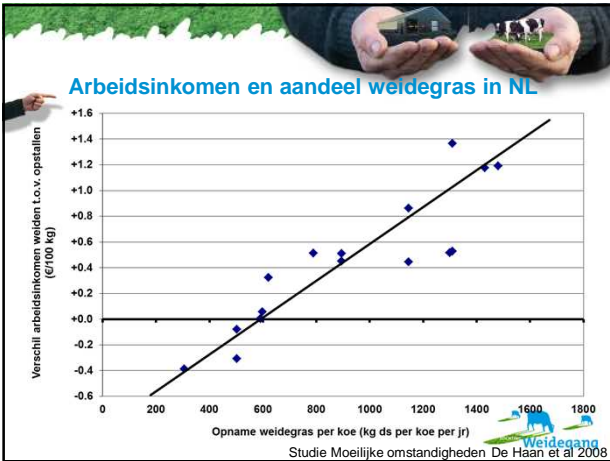
	O	B	Z	SF
Netto ds-productie*	100	108	124	137
Netto kVEM-opname**	100	109	121	108

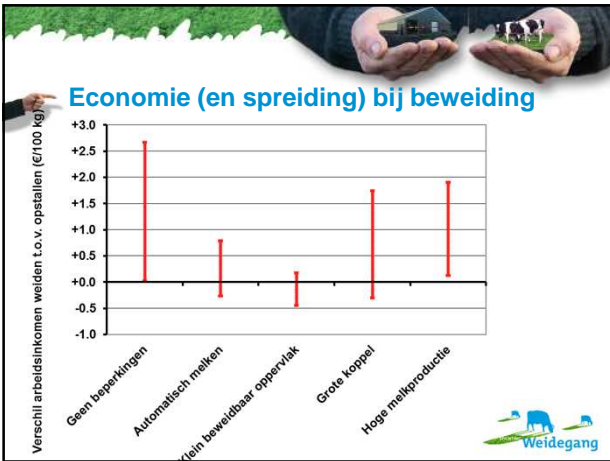
* Bruto productie minus beweidingsverliezen, oogst van het land
 ** Netto opname door koeien

Beweiding in plaats van maaien (op VEM-basis)

	O	B	Z	SF
Bruto kVEM-productie	100	100	102	106
Verlies beweiding en oogst	20%	14%	7%	5%
Netto kVEM-productie	100	108	119	125
Verlies conserv. en voederen	0%	0%	5%	20%
Extra behoefte	7%	6%	0%	0%
Netto kVEM-benutting	100	109	121	108

beperken (pointing to the loss percentages)
 uitschakelen (pointing to the net kVEM utilization)

Weiden vs Opstallen

Economisch:

Weiden vs Opstallen:
 -/- € 0,50 tot + € 2,50 per 100 kg melk

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- Beweiding en systemen
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- Economie
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

Een passend beweidingssysteem

Bedrijfsituatie A

Grond: 44 ha cultuurgrond
32 gras (waarvan 12 direct achter stal, 18 daarachter, 2 op ca. 3 km)
12 snijmaïs
Melkquotum: 654.000 kg
Vee: 75-80 melkkoeien, 60-65 jongvee

Bedrijfssituatie A

Plan A:

- Koeien beperkt weiden op 12 ha achter stal
- Circa 5 uur weidegang per dag
- Ruwvoerbijvoeding (12 kgds/d/dg) op stal

Bedrijfssituatie A

Alternatieven?

	vs Opstallen
12 ha: B4 + 12 kgds/d/dg	€ 0,10 /100 kg
...	
30 ha: S + 6 kgds/d/dg	€ 1,80 / 100 kg

Programma

- Even voorstellen ...
- Trends
- Beweiding en systemen
- Afwegingskader Weiden - Opstallen
- Economie
- Voorbeeldsituatie
- Slotconclusie

Weiden vs Opstallen

Economisch:

Weiden vs Opstallen:
-/- € 0,50 tot + € 2,50 per 100 kg melk

Weiden en verkaveling

- Tot 5 melkkoeien per ha huiskavel goed mogelijk
 - Tot 2-3 mk onbeperkt weiden
 - Tot 4-5 beperkt weiden
- Vanaf 5 melkkoeien per ha huiskavel, mogelijk
 - Zeer beperkt weiden, Standweiden
 - Knelpunten bij wisselende grasgroei
- 10 mk per ha huiskavel, weiden wordt uitloop

Slotconclusie

1. Breng MIJN afwegingen in beeld:
 - Economie
 - Arbeid
 - Maatschappelijke waarden
 - Persoonlijke waarden
2. Maak een bewuste keuze
3. Weiden: kunnen, maar vooral willen
4. Weiden biedt volop mogelijkheden